

Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Kuopion alueen muihin neuvoloihin

Ahall 17.06.2026 § 215
2275/00.01.00/2026

Valmistelija(t)	Sanna Niinimäki, sanna.niinimaki(at)pshyvinvointialue.fi, puh. 044 718 5940, Hanna-Mari Tanninen, hanna-mari.tanninen(at)pshyvinvointialue.fi, puh. 044 718 6513, Minna Pitkänen, minna.pitkanen3(at)pshyvinvointialue.fi, puh. 044 740 1956, Kati Kantanen, kati.kantanen(at)pshyvinvointialue.fi, puh. 044 740 1951
Päätös	<p>Juha Pitkänen esitti, että:</p> <p>Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelut jatkuu edelleen tarpeen mukaan. Toimintaa tarkastellaan palveluverkon tarkastelun yhteydessä.</p> <p>Puheenjohtaja totesi, että esitystä ei ole kannatettu ja se raukeaa kannattamattomana.</p> <p>Päätösehdotus hyväksyttiin.</p>
Esittelijä	hyvinvointialuejohtaja
Päätösehdotus	<p>Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelut yhdistetään Kuopion neuvoloihin syyskaudella 2026 siten, että palvelutasoa sopeutetaan 50 % nykyisestä. Lisäksi perheille turvataan tarvittaessa akuutin tarpeen mukainen vastaanottoaika ensisijaisesti omalle terveydenhoitajalle hänen muussa toimipisteessään tai hänen sijaiselleen.</p>
Ennakkovaikutusten arviointi	<p>Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Kuopion alueen muihin neuvoloihin pidentää osalla perheistä asiointimatkaa, mutta palvelujen vähäisen käytön ja nykyisen toteutustavan vuoksi vaikutus perheiden arkeen on rajallinen. Keskittäminen parantaa palvelun saatavuutta, jatkuvuutta ja laatua sekä vahvistaa asiakas- ja työturvallisuutta. Samalla henkilöstön työskentelyolosuhteet ja kollegiaalinen tuki paranevat. Kokonaisuutena muutos tehostaa resurssien käyttöä ja tukee palvelujen yhdenmukaista ja kustannustehokasta järjestämistä.</p> <p>Ennakkovaikutusten arviointi on oheismateriaalina, sekä lapsivaikutusten sekä maaseutuvaikutusten arvioinnit.</p>

Toimivallan peruste Hallintosääntö § 36

Liitteet ja oheisaineisto

Esityslistan oheisaineistona:

- Vaikutusten ennakoarviointi Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelut
- Kuopion Vehmersalmen neuvolapalvelut
- Lapsivaikutusten arviointi (LVA)
- Maaseutuvaikutusten arvioinnit (MVA)
- Kustannus- ja säästöanalyysi
- Julkisen liikenteen selvitys
- Vehmersalmen pitäjäraadin kommentit ja kannanotot 10.5.2026
- Äänestysraportti § 55
- Äänestysraportti § 70, vastaesitykset
- Äänestysraportti § 70

Valmistelu

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta käsitteli Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistämistä Kuopion alueen muihin neuvoloihin ensimmäisen kerran 12.5.2026 (§ 55). Lautakunta palautti asian valmisteluun lisäselvitysten laatimista varten. Lautakunta edellytti laajempaa kustannus- ja säästöanalyysia, lapsi- ja maaseutuvaikutusten arviointia, julkisen liikenteen toimivuuden selvittämistä, neuvola- ja kouluterveydenhuollon yhdistelmätehtävien mahdollisuuksien tarkastelua sekä liikkuvien palveluiden järjestämismahdollisuuksien ja kustannusten arviointia.

Täydennetyin valmistelun perusteella perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta käsitteli asian uudelleen 8.6.2026 (§ 70). Lautakunta ei hyväksynyt esitystä neuvolapalvelujen yhdistämisestä Kuopion alueen muihin neuvoloihin, vaan päätti äänestyksen jälkeen esittää Vehmersalmen neuvolatoiminnan jatkamista siten, että neuvolan toiminta säilyy Vehmersalmella ja vastaanottopäiviä sopeutetaan noin 50 prosenttiin nykyisestä tasosta. Tarvittaessa perheille tarjotaan kiireellisissä tilanteissa vastaanottoaikoja terveydenhoitajan muissa toimipisteissä tai sijaisjärjestelyin.

Valmistelun perusteella Vehmersalmen neuvolapalvelujen asiakasmäärät ovat laskusuuntaiset. Lastenneuvolapalveluissa on tällä hetkellä noin 50 asiakasta ja alueelle syntyy vuosittain alle kymmenen lasta. Äitiysneuvolan asiakkaita on vähän, ja merkittävä osa äitiysneuvolan lääkäripalveluista sekä synnytyksen jälkeisistä tarkastuksista toteutuu jo nykyisin Kuopion alueen muissa neuvoloissa.

Selvitysten mukaan Vehmersalmen neuvolatoimipisteen ylläpitämisestä aiheutuu vuosittaisia kustannuksia noin 20 400 euroa. Toimipisteen yhdistämisellä saavutettaisiin arviolta noin 28 900 euron vuosittaiset säästöt sekä vähennettäisiin henkilöstön työaika vieriä

siirtymisiä. Samalla voitaisiin lisätä vastaanottoaikojen joustavuutta ja henkilöstöresurssien tehokkaampaa käyttöä.

Lapsivaikutusten arvioinnin mukaan palvelujen keskittäminen parantaisi neuvolapalvelujen laatua, jatkuvuutta, asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä henkilöstön saatavuutta. Muutos kuitenkin pidentäisi osan perheistä asiointimatkoja merkittävästi ja voisi lisätä liikkumisesta aiheutuvia kustannuksia sekä vaikeuttaa palvelujen saavutettavuutta erityisesti niissä perheissä, joissa auton käyttömahdollisuudet ovat rajalliset.

Maaseutuvaikutusten arvioinnin mukaan palvelujen keskittäminen vahvistaisi palvelujen laatua ja henkilöstön saatavuutta, mutta samalla heikentäisi palvelujen saavutettavuutta Vehmersalmen alueella ja voisi vähentää alueen vetovoimaa lapsiperheiden näkökulmasta. Korvaavat neuvolapalvelut sijaitsevat Riistavedellä, Vuorelassa tai Kuopion kaupunkialueella, ja julkisen liikenteen yhteydet eivät mahdollista sujuvaa neuvola-asiointia päiväsaikaan.

Valmistelussa arvioitiin myös neuvola- ja kouluterveydenhuollon yhdistelmätehtävien mahdollisuuksia. Asiakasmäärät eivät muodosta sellaista kokonaisuutta, jolla voitaisiin turvata toiminnan laatu, ammatillisen osaamisen ylläpito ja henkilöstön työhyvinvointi yhdistämällä tehtävät yhteen vakanssiin. Liikkuvien palvelujen osalta todettiin, että niiden käyttöönotto edellyttäisi erillistä strategista valmistelua eikä niitä ole tällä hetkellä käytössä hyvinvointialueella. Alustavan arvion mukaan liikkuvan neuvolapalvelun perustamiskustannukset olisivat noin 200 000–300 000 euroa, minkä lisäksi toiminnasta aiheutuisi merkittäviä vuosittaisia käyttökustannuksia.

Valmistelun kokonaisarvioinnissa palvelujen laadun, henkilöstön osaamisen turvaamisen, sijaisjärjestelyjen toimivuuden ja kustannustehokkuuden näkökulmasta palvelujen yhdistämiselle on todettu olevan perusteita. Toisaalta saavutettavuusvaikutukset ovat Vehmersalmella merkittäviä pitkien etäisyyksien ja puutteellisten joukkoliikenneyhteyksien vuoksi. Lautakunta päätyi kokonaisarvioinnin perusteella esittämään neuvolatoiminnan jatkamista Vehmersalmella supistetulla palvelutasolla.

Pevamltk 08.06.2026 § 70

Valmistelija(t)

Lasten ja nuorten terveysten palvelujen päällikkö Sanna Niinimäki, sanna.niinimaki@pshyvinvointialue.fi, p. 044 718 5940, palveluyksikköjohtaja Hanna-Mari Tanninen, hanna-mari.tanninen@pshyvinvointialue.fi, p. 044 718 6513, palvelualuejohtaja Minna Pitkänen, minna.pitkanen3@pshyvinvointialue.fi, p. 044 740 1956 toimialajohtaja Kati Kantanen, kati.kantanen@pshyvinvointialue.fi,

Päätös

Tiia Eskelinen teki vastaesityksen:

Viranhaltijan esitys hylätään ja vastaesitys hyväksytään. Vehmersalmen neuvolapalvelut tulee säilyttää edelleen. Neuvola tulee ehdottomasti säilyttää suuren asiakaskunnan vuoksi. Työssäkäyntialue on erittäin laaja huoltajilla ja jos neuvolapalvelut siirretään Kuopion kaupunkialueelle saakka, tulee huoltajille väistämättä tulonmentyksiä töistä sekä kustannuksia jo valmiiksi kalliin polttoaineen vuoksi, koska matkaa voi kertyä jopa 150-200km ylimääräistä. Alueen kyläraatilaiset ovat lausuneet paikallistietämyksellään, että neuvolapalvelut kuuluvat lähipalveluihin ja tasa-arvoisesti ne täytyy pitää myös maaseutualueilla. Neuvolat kuuluu olla matalan kynnyksen ennaltaehkäiseviä palveluita, joiden saavutettavuus on keskeinen osa palvelun vaikuttavuutta. Välimatkojen pidentyessä neuvolapalveluita täytyy olla mahdollisuus käyttää suunnitellusti ja oikea-aikaisesti. Julkista liikennettä ei kulje juurikaan päivisin Vehmersalmelta, joten perheessä, jossa on yksi auto, ei palveluun pääse, ellei perheen auto ole käytettävissä. Neuvolapalveluiden lopettaminen tuottaa perheiden työajan menetyksiä ja lisää poissaoloja töistä sekä lisää matkakustannuksia ja pienituloisille perheille voi olla jopa taloudellinen taakka. Neuvolan vahvuus on paikallinen tuntemus ja yhteys lapsen arkiympäristöön sekä työntekijän tuttuus perheiden kanssa. Lakkauttamisesitys lisää vahvasti alueellista ja sosiaalista eriarvoisuutta. Lisäksi Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvola kuuluu R3-uudistuksessa vielä palveluvalikoimaan, joten ei ole myöskään sen vuoksi perusteltua lakkauttaa palvelua.

Juuso Niiranen ja Jari Saario kannattivat Tiia Eskelisen tekemää esitystä.

Tuula Savolainen teki vastaesityksen:

Esitän Vehmersalmen neuvolatoiminnan jatkamista seuraavasti: neuvolan toiminta jatkuu Vehmersalmella. Neuvolan vastaanottopäiviä sopeutetaan 50% nykyisestä tilanteesta. Perheille tarjotaan tarvittaessa akuutin tarpeen vuoksi aikaa ensisijaisesti omalle terveydenhoitajalle hänen muuhun työskentelypisteeseen tai hänen sijaiselleen. Perusteluna esitykselle ovat mm. Vehmersalmella asuvien asiakkaiden haasteellinen maantieteellinen sijainti muihin neuvolapisteisiin nähden. Perheille syntyy lisää kustannuksia pidentyvistä ja edestakaisista matkoista sekä työajan menetyksistä. Yhden auton tai autottoman perheen on käytännössä mahdotonta hakeutua neuvolapalveluihin julkisia kulkuyhteyksiä käyttäen. Pitkät automatkat eivät ole lapsen edun ja hyvinvoinnin mukaisia.

Minna Back-Hytönen, Jere Ronkainen ja Jukka Muukka kannattivat Tuula Savolaisen tekemää esitystä.

Puheenjohtaja teki esityksen, koska asiasta on tehty kaksi pohjaesityksestä poikkeavaa esitystä, joten suoritamme äänestyksen, jossa kaksi pohjaesityksestä poikkeavaa esitystä asetetaan vastakkain.

Äänestyksessä JAA on Tuula Savolaisen vastaesitys ja EI Tiia Eskelisen vastaesitys.

Äänestyksessä annettiin ääniä seuraavasti:

JAA-ääniä: 7

EI-ääniä: 4

JAA-ääniä antoivat: Jukka Muukka, Tuula Savolainen, Antti Valta, Minna Back-Hytönen, Tanja Airaksinen, Jere Ronkainen ja Paula Korhonen

EI-ääniä antoivat: Juuso Niiranen, Milja Nousiainen, Jari Saario ja Tiia Eskelinen

Vastaesityksistä äänestyksessä voitti Tuula Savolaisen esitys.

Äänestyspöytäkirja on pöytäkirjan liitteenä.

Puheenjohtaja totesi, että suoritetaan uusi äänestys, jossa äänestetään pohjaesityksen ja Tuula Savolaisen tekemän vastaesityksen välillä seuraavasti: JAA on pohjaesitys ja EI Tuula Savolaisen vastaesitys.

Äänestyksessä annettiin ääniä seuraavasti:

JAA-ääniä: 0

EI-ääniä: 11

JAA-ääniä antoivat: -

EI-ääniä antoivat: Jukka Muukka, Tuula Savolainen, Paula Korhonen, Minna Back-Hytönen, Tiia Eskelinen, Milja Nousiainen, Antti Valta, Juuso Niiranen, Tanja Airaksinen, Jari Saario ja Jere Ronkainen

Päätökseksi tuli Tuula Savolaisen esitys.

Äänestyspöytäkirja on pöytäkirjan liitteenä.

Esittelijä

perhe- ja vammaispalveluiden toimialajohtaja

Päätösehdotus

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta esittää Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistämistä Kuopion alueen muihin neuvoloihin syyskaudella 2026 aluehallitukselle ja edelleen hyvinvointialueen aluevaltuustolle päätettäväksi.

Ennakkovaikutusten arviointi

Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Kuopion alueen muihin neuvoloihin pidentää osalla perheistä asiointimatkaa, mutta palvelujen vähäisen käytön ja nykyisen toteutustavan vuoksi vaikutus perheiden arkeen on rajallinen. Keskitäminen parantaa palvelun saatavuutta, jatkuvuutta ja laatua sekä vahvistaa asiakas- ja työturvallisuutta. Samalla henkilöstön työskentelyolosuhteet ja kollegiaalinen tuki paranevat. Kokonaisuutena muutos tehostaa resurssien käyttöä ja tukee palvelujen yhdenmukaista ja kustannustehokasta järjestämistä.

Ennakkovaikutusten arviointi on kuvattu 12.5.2026 lautakunnan kokouksessa, jota on vielä syvennetty lapsivaikutusten sekä maaseutuvaikutusten arvioinneilla.

Toimivallan peruste Hallintosääntö 41 §, lautakunnan yleiset tehtävät kohta 2
Hallintosääntö 41 §, lautakunnan erityistehtävät kohta 1, 2 ja 4

Liitteet ja oheisaineisto

Esityslistan oheisaineistona:

- Vaikutusten ennakoarviointi Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelut
- Kuopion Vehmersalmen neuvolapalvelut
- Lapsivaikutusten arviointi (LVA)
- Maaseutuvaikutusten arvioinnit (MVA)
- Kustannus- ja säästöanalyysi
- Julkisen liikenteen selvitys
- Vehmersalmen pitäjäraadin kommentit ja kannanotot 10.5.2026

Valmistelu

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunnassa 12.5.2026 § 55 oli esityksenä Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Kuopion alueen muihin neuvoloihin. Perhe- ja vammaispalvelujen lautakunta päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi. Valmistelun aikana pyydettiin selvittämään laajemmat kustannus- ja säästöanalyysit, tekemään lapsi- ja maaseutuvaikutusten arviointi, selvittämään perheiden mahdollisuudet päästä palveluihin julkisella liikenteellä, selvittämään mahdollisuudet yhdistää neuvola ja kouluterveydenhuollon vastaanottopäiviä, yhdistelmätehtäviä terveydenhoitajille sekä selvittämään liikkuvien yhdistelmäpalveluiden järjestämisen mahdollisuudet ja kustannukset alueille.

Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolan yhdistyminen ja siihen liittyvät muutokset R3 palvelurakennemuutoksen osalta käsitellään ja päätetään aluevaltuustossa. Palveluverkkoa on lausuttu arvioitavan vuosittain, jonka myötä on tunnistettavissa, että Vehmersalmen neuvolapalveluiden asiakasmäärät ovat laskusuuntaiset. Tämän vuoksi on perustelua esittää kustannustehokkaampaa ratkaisua yhdistämällä palvelu osaksi Kuopion kaupunkialueen neuvoloita.

1) Laajemmat kustannus- säästöanalyysit

Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolaan on tämän hetkisen tiedon mukaan syntymässä alle 10 lasta. 1-6-vuotiaita lapsia neuvolapalveluissa on 50 (syntyneet vuosina 2020-2025). Vehmersalmen neuvolatoimipisteen ylläpitämisestä aiheutuu arviolta noin 20 405 euron vuosikustannukset. Tämän lisäksi kertahankintakulut 8484 euroa. Toimipisteen yhdistämisellä saavutetaan arviolta 28 877 euron säästö (ks. oheismateriaali kustannus- ja säästöanalyysi). Yhdistymisen myötä osa

lääkintäteknisistä laitteista siirretään toisiin toimintayksiköihin, jolloin hankintakuluja ei niistä synny.

Vehmersalmen lastenneuvolan toimipisteen asiakkaiden määräaikaistarkastuksien aikatarve on 89 tuntia ja 15 minuuttia. Vehmersalmen äitiysneuvolassa on tämän hetkisen tiedon mukaan alle 5 laskettua aikaa, ja heille ajat määräytyvät raskausviikkojen mukaan. Äitiysneuvolassa käyntejä on ensimmäistä lastaan odottavalle yhdeksän ja lapsen syntymän jälkeen 1-2. Uudelleen synnyttäjälle käyntejä voi olla 1-2 vähemmän. Äitiysneuvolalääkäri sekä säännöllisen synnytyksen jälkitarkastukset toteutuvat jo Kuopion kaupunkialueen neuvoloissa: Keskustan neuvola (Tulliportinkatu 15) tai Pyörön neuvola (Pyörönkaari 26).

Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolan vähäiseen palvelun tarpeeseen nähden ei ole kustannustehokasta ylläpitää toimipistettä ja kattaa siihen liittyviä henkilöstö-, tila-, laite- ja muita ylläpitokuluja. On huomioitavaa, että lautakunnan päättäessä säilyttää Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolan toimipisteen, tarkoittaa tämä jatkossa sitä, ettei neuvola-aikoja voida enää tarjota yhtä laajasti kuin aikaisemmin, vaan lasten määrä määrittää Vehmersalmessa terveydenhoitajan työskentelyn käyntipäivät. Tämän hetkisen lasten sekä lasta odottavien määrän mukaan terveydenhoitajan vastaanotto järjestyisi Vehmersalmella jatkossa arvioilta 1-2 kertaa kuukaudessa, kuitenkin niin, että seularajat (+/-3kk) toteutuvat. Myös mahdolliset vastaanottoaikojen siirrot ja kohdennettua tukea vaativat käynnit ohjautuisivat jatkossa Vuorelan neuvolaan (Vuorelantie 6) tai Riistaveden neuvolaan tai Kuopion alueen neuvoloihin.

Hyvinvointialueen säästöpainot huomioiden henkilöstöresursseja kohdennetaan lapsimäärän mukaisesti. Mikäli terveydenhoitaja ottaa Vehmersalmen neuvolan asiakkaat vastaan Vuorelan, Riistaveden tai Kuopion alueen neuvoloissa, voidaan kustannusanalyysissä mainitut Vehmersalmen neuvolasta kertyvät kustannukset ja hukka välttää. Samalla voidaan ennen kaikkea tarjota vastaanottoaikoja laajemmin ja joustavammin perheiden tarpeisiin vastaten. Tarkempi kustannus- ja säästöanalyysi oheisaineistona.

2) Lapsivaikutusten arviointi, maaseutuvaikutusten arviointi ja julkisen liikenteen selvitys

Lapsivaikutusten arviointi (LVA)

Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolan yhdistäminen Kuopion alueen muihin neuvoloihin vahvistaa ja parantaa neuvolapalvelujen saatavuutta ja parantaa asiakastyön laatua, asiakasturvallisuutta ja lisää työntekijöiden työhyvinvointia. Matka neuvolaan osalla perheistä pitenee ja saattaa aiheuttaa haasteita taloudellisiin (polttoainekulujen nousu) ja kulkuyhteyksien mahdollisuuksien osalta. Mikäli kulkuyhteys ja liikkuminen neuvolaan on hankalaa, saattaa se vaikuttaa palvelun käyttöön jossain määrin heikentävästi, jolloin lapsen oikeus ja etu ei toteudu. Kuitenkin kokonaisarviointiin pohjalta Vehmersalmen neuvolapalvelujen yhdistäminen osaksi Kuopion alueen muita neuvoloita tukisi parhaiten Vehmersalmen 0-

6-vuotiaiden lasten sekä lasta odottavien etua. Tarkempi lapsivaikutusten arviointi oheisaineistona.

Maaseutuvaikutusten arviointi (MVA)

Toimipisteiden yhdistäminen säilyttää neuvolapalvelut samassa kunnassa osana perhekeskusverkostoa ja pääosin vahvistaa palvelun saatavuutta, koska useamman terveydenhoitajan toimipisteessä vastaanottoaikoja on enemmän tarjolla. Muutos turvaa palvelun laadun ja voi vahvistaa perheiden verkostoitumista, mutta samalla se voi heikentää Vehmersalmen vetovoimaa ja lisätä asioiden suuntautumista Kuopioon. Riskinä on myös paikallisyhteisöön kiinnittymisen heikkeneminen.

Osalle perheistä saavutettavuus voi heikentyä pidemmän matkan vuoksi (Riistaveden neuvolaan 28 km / 30min tai Vuorelan neuvolaan 40 km / 40min tai Päivärannan neuvola 45 km / 45min), mikä lisää kustannuksia (alle 1-vuotiaan käynneistä arviolta noin Riistavedelle 71 euroa, Vuorelaan 100 euroa ja Päivärantaan 113 euroa). Toisaalta joillekin perheistä neuvolamatka voi lyhentyä. Toimipisteiden yhdistäminen voi parantaa asiakaspalvelun laatua sekä lisätä perheiden välistä verkostoitumista sekä lisätä henkilöstön työhyvinvointia, saatavuutta ja pysyvyyttä.

Osa kunnista on hyvinvointialueella pinta-alaltaan laajoja kuntia, ja myös tällä hetkellä kaikissa kunnissa on raja-alueilla asuvia perheitä, joille matka neuvolaan on pitkä. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on huomioitava, että jo tälläkin hetkellä osalla maaseutualueilla asuvista perheistä asiointi tapahtuu neuvoloissa, jolloin edestakainen matka voi olla jopa 120 kilometriä.

Kokonaisarvio: Muutos ei heikennä maaseudun elinvoimaa tai kilpailukykyä, mutta korostaa liikkumisen merkitystä palvelujen saavutettavuudessa. Tarkempi maaseutuvaikutusten arviointi oheisaineistona.

Yhteenvedonä Vehmersalmen asuinalueelta ei ole päiväsaikaan toimivaa joukkoliikennettä Riistavedelle. Julkisen liikenteen selvitys oheisaineistona. Yhteydet Kuopion Päivärantaan ja edelleen keskustaan ovat jonkin verran paremmat. Aikataulut eivät kuitenkaan mahdollista sujuvaa neuvolakäyntiä vain julkista liikennettä käyttäen. Lapsiperheissä auton omistaminen on vielä yleisempää kuin keskimäärin, koska liikkumistarpeet ovat suuremmat (päiväkoti, koulu, harrastukset), asuminen on usein väljempää tai kauempana palveluista. Valtaosalla lapsiperheistä on auto (usein jopa useampi), vaikka tarkka prosentti vaihtelee alueittain (Tilastokeskus).

3) Neuvolan ja kouluterveydenhuollon yhdistämismahdollisuudet

Neurolatyön laadun ja tarvittavan osaamisen turvaamiseksi riittävä asiakasmäärä on keskeinen edellytys. Neuvolan tehtävänä on tunnistaa lapsen mahdolliset kehitysviiveet ja muut poikkeamat mahdollisimman varhain, tarjota kohdennettua tukea viiveettä sekä tarvittaessa ohjata jatkotutkimuksiin ja -palveluihin.

Suosituksen mukaan terveydenhoitajalla tulisi olla 280 lastenneuvola-asiakasta, mikäli työ painottuu pelkästään lastenneuvolaan, eikä sijaisia ole. Jos terveydenhoitaja työskentelee sekä äitiys- että lastenneuvolassa, lapsiasiakkaiden määrän tulisi olla 140-160 laadun ja osaamiseen varmistamiseksi. Äitiysneuvolassa terveydenhoitajalla tulisi olla 76 raskaana olevaa, jos terveydenhoitaja työskentelee pelkästään äitiysneuvolassa ja 38, jos tehtävänä on yhdistelmäneuvola. Vehmersalmen asiakasmäärä jää näihin suosituksiin nähden pieneksi, minkä vuoksi on perustelua, että palvelu yhdistetään kokonaisuudessaan muihin neuvoloihin. Kouluterveydenhuollossa suositeltu mitoitus on 460 oppilasta terveydenhoitajaa kohden, jotta työn laatu ja ammatillinen osaaminen voidaan turvata. Vehmersalmen koulussa oppilaita on tällä hetkellä 124. Jos yksi ja sama terveydenhoitaja tekisi äitiys- ja lastenneuvolan sekä kouluterveydenhuollon asiakkaat, ei sektorikohtaiset asiakasmäärät riittäisi työnmitoitussuosituksen ja laatukriteerien täyttymiselle. Työntekijälle aiheutuisi tästä kolmen eri sektorin osaamisvaade, joka heikentää työhyvinvointia merkittävästi. Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolan sekä kouluterveydenhuollon yhteenlaskettu työnkuormitusluku on 0,6 (3 työpäivää): äitiysneuvolan kuormitusluku 0,13, lastenneuvolan 0,17 (50 lasta) sekä kouluterveydenhuollon 0,3 (124 oppilasta).

Terveydenhoitajan työn eri osa-alueet (neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto) edellyttävät kukin omaa erityisosaamistaan ja vastuullista asiantuntijuutta. Terveydenhoitajat ovat ennaltaehkäisevän työn keskeisiä erityisasiantuntijoita. Neuvolatyössä korostuu erityisesti lapsen ikäkausikehityksen syvällinen tuntemus, ja terveydenhoitaja on usein ensimmäinen ammattilainen, joka havaitsee mahdolliset kehitysviiveet ja poikkeamat. Terveydenhoitaja hyödyntää työssään erilaisia arviointi- ja seulontamenetelmiä.

Vehmersalmen lastenneuvolan ja koulun asiakasmäärien yhdistäminen eivät muodostu sellaisiksi, että se olisi laadun näkökulmasta realistista. Myös henkilöstön työhyvinvoinnin kannalta on tärkeää, ettei yksittäiselle työntekijälle kasaannu liikaa vaativia erityisosaamista edellyttäviä työtehtäviä.

4) Liikkuvien yhdistelmäpalvelujen järjestämisen mahdollisuudet ja kustannukset

Liikkuvien yhdistelmäpalveluiden järjestämismahdollisuuksia ja kustannuksia on tarkasteltu alustavasti. Käytettävissä olevan aikataulun puitteissa luotettavan kustannusarvion laatiminen ei ole mahdollista. Liikkuvien palveluiden kustannusrakenteeseen vaikuttavat merkittävästi useat vielä avoinna olevat tekijät, kuten palvelun toteutustapa, ajoneuvoratkaisut, henkilöstörakenne sekä toiminnan laajuus ja säännöllisyys. Keskeinen kustannuksiin vaikuttava kysymys on myös se, kuka vastaisi liikkuvan yksikön kuljettamisesta ja millaista osaamista tehtävä edellyttäisi. Näihin

liittyvät henkilöstö- ja koulutusratkaisut vaikuttavat olennaisesti kokonaiskustannuksiin.

Tällä hetkellä hyvinvointialue ei tarjoa liikkuvia neuvolapalveluja. Karkean arvion mukaan liikkuvan neuvolan perustaminen, sisältäen vastaanottokäyttöön soveltuvan ajoneuvon, tarvittavan välineistön ja tietotekniset ratkaisut, olisi noin 200 000-300 000 euroa. Tämän lisäksi syntyy jatkuvia käyttökustannuksia, kuten henkilöstö-, polttoaine-, huolto- ja vakuutuskuja.

Liikkuvien palveluiden tuottaminen edellyttää laajempaa palvelurakenteellista tarkastelua ja linjauksia esimerkiksi työnjaosta, palveluiden sisällöstä sekä toiminnan organisoinnista. Tällaiset linjaukset eivät ole yksinomaan palvelutuotannon tasolla ratkaistavissa, vaan edellyttää strategisen tason päätöksentekoa. Edellä mainituista syistä liikkuvien palveluiden kustannusten tarkempi arviointi vaatisi erillisen, perusteellisemman selvityksen, jossa määritellään palvelun toteutusmalli, resurssi ja vastuut.

Vehmersalmen pitäjäraati on lähettänyt kommentit ja kannanotot (10.5.2026), jotka on otettu huomioon valmistelussa. Pitäjäraati toi esiin huolen palvelujen saatavuudesta ja maaseutualueen vetovoimasta. Nämä näkökulmat on huomioitu lapsi- ja maaseutuvaikutusten arvioinneissa.

Vehmersalmen neuvolapalvelujen asiakasmäärät ovat vähentyneet tasolle, jolla erillisen äitiys- ja lastenneuvolan toimipisteen ylläpitäminen ei ole henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaisen käytön, palvelujen laadun eikä taloudellisen kestävyuden näkökulmasta perusteltua. Muutoksella on kuitenkin merkittäviä saavutettavuusvaikutuksia, koska etäisyydet korvaaviin palveluihin ovat pidempiä, eikä alueelta ole toimivia joukkoliikenneyhteyksiä. Kokonaisarvioinnissa palvelujen laatu, henkilöstön osaamisen turvaaminen, sijaisjärjestelyjen toimivuus ja vastaanottoaikojen parempi saatavuus painottuvat kuitenkin enemmän kuin saavutettavuuden heikkenemisestä aiheutuvat haitat.

Pevamltk 12.05.2026 § 55

Valmistelija(t)

Lasten ja nuorten terveystieteiden palvelujen päällikkö Sanna Niinimäki, sanna.niinimaki@pshyvinvointialue.fi, 044 718 5940, palveluyksikköjohtaja Hanna-Mari Tanninen, hanna-mari.tanninen@pshyvinvointialue.fi, 044 718 6513, palvelualuejohtaja Minna Pitkänen, minna.pitkanen3@pshyvinvointialue.fi, 044 740 1956

Päätös

Esittelijä teki kokouksessa muutetun päätösehdotuksen:

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta esittää Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistämistä Kuopion alueen muihin neuvoloihin aluehallitukselle ja edelleen hyvinvointialueen aluevaltuustolle päätettäväksi.

Merkitään pöytäkirjaan, että Eija Jestola liittyi kokoukseen klo 10.41.

Tiia Eskelinen teki vastaesityksen:

Viranhaltijan esitys hylätään ja vastaesitys hyväksytään.

Vehmersalmen neuvolapalvelut tulee säilyttää edelleen. Neuvola tulee ehdottomasti säilyttää suuren asiakaskunnan vuoksi.

Työssäkäyntialue on erittäin laaja huoltajilla ja jos neuvolapalvelut siirretään Kuopion kaupunkialueelle saakka, tulee huoltajille väistämättä tulonmentyksiä töistä sekä kustannuksia jo valmiiksi kalliin polttoaineen vuoksi, koska matkaa voi kertyä jopa 150-200km ylimääräistä. Alueen kyläraatilaiset ovat lausuneet paikallistietämyksellään, että neuvolapalvelut kuuluvat lähipalveluihin ja tasa-arvoisesti ne täytyy pitää myös maaseutualueilla. Neuvolat kuuluu olla matalan kynnyksen ennaltaehkäiseviä palveluita, joiden saavutettavuus on keskeinen osa palvelun vaikuttavuutta.

Välimatkojen pidentyessä neuvolapalveluita täytyy olla mahdollisuus käyttää suunnitellusti ja oikea-aikaisesti. Julkista liikennettä ei kulje juurikaan päivisin Vehmersalmelta, joten perheessä, jossa on yksi auto, ei palveluun pääse, ellei perheen auto ole käytettävissä.

Neuvolapalveluiden lopettaminen tuottaa perheiden työajan menetyksiä ja lisää poissaoloja töistä sekä lisää matkakustannuksia ja pienituloisille perheille voi olla jopa taloudellinen taakka. Neuvolan vahvuus on paikallinen tuntemus ja yhteys lapsen arkiympäristöön sekä työntekijän tuttuus perheiden kanssa. Lakkauttamisesitys lisää vahvasti alueellista ja sosiaalista eriarvoisuutta. Lisäksi Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvola kuuluu R3-uudistuksessa vielä palveluvalikoimaan, joten ei ole myöskään sen vuoksi perusteltua lakkauttaa palvelua.

Juuso Niiranen kannatti esitystä.

Minna Back-Hytönen teki vastaesityksen:

Keskustan lautakuntaryhmä esittää palautusta valmisteluun Oravikosken, Timolan, Vehmersalmen ja Varpaisjärven neuvoloiden osalta. Valmistelussa selvitetään lautakunnalle päätöksenteon tueksi: 1. laajemmat kustannus- ja säästöanalyysit 2. tehdään lapsi- ja maaseutuvaikutusten arviointi, lisäksi selvitetään perheiden mahdollisuudet päästä palveluihin julkisella liikenteellä 3. selvitetään mahdollisuudet yhdistää neuvola ja kouluterveydenhuollon vastaanottopäiviä, yhdistelmätehtäviä terveydenhoitajille 4. Selvitetään liikkuvien yhdistelmäpalveluiden järjestämisen mahdollisuudet ja kustannukset alueilla.

Tuula Savolainen, Jukka Muukka ja Jari Saario kannattivat esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että koska asiasta on tehty pohjaesityksestä poikkeava vastaesitys ja esitys asian palauttamisesta uudelleen valmisteluun, suoritetaan ensin äänestys Minna Back-Hytösen esityksestä asian palauttamisesta uudelleen valmisteluun.

Äänestyksessä JAA on pohjaesitys ja EI Minna Back-Hytösen vastaesitys.

Äänestyksessä annettiin ääniä seuraavasti:

JAA-ääniä: 1

EI-ääniä: 8

JAA-ääniä antoivat: Paula Korhonen

EI-ääniä antoivat: Minna Back-Hytönen, Tuula Savolainen, Jukka Muukka, Antti Valta, Juuso Niiranen, Kari Riihola, Jari Saario ja Tiia Eskelinen

Koska asia palautuu valmisteluun, Tiia Eskelisen vastaehdotuksesta ei äänestetty.

Päätökseksi tuli Minna Back-Hytösen vastaesitys.

Äänestyspöytäkirja on pöytäkirjan liitteenä.

Esittelijä

perhe- ja vammaispalveluiden toimialajohtaja

Päätösehdotus

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta päättää, että Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelut yhdistetään Kuopion kaupunkialueen muiden neuvoloiden toimipisteisiin 1.8.2026 alkaen.

Ennakkovaikutusten arviointi

Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen siirtäminen Kuopion kaupunkialueen neuvoloihin pidentää osalla perheistä asiointimatkaa merkittävästi. Keskittäminen parantaa kuitenkin palvelujen saatavuutta, jatkuvuutta ja laatua sekä vahvistaa asiakas- ja työturvallisuutta suuremmissa yksiköissä. Samalla henkilöstön työskentelyolosuhteet ja kollegiaalinen tuki paranevat, ja resurssien käyttö tehostuu. Kokonaisuutena muutos tukee palvelujen yhdenmukaista ja kustannustehokasta järjestämistä, mutta edellyttää toimivia ratkaisuja palvelujen saavutettavuuden turvaamiseksi.

Ennakkovaikutusten arviointi on kuvattu tarkemmin oheisaineistona olevassa erillisessä liitteessä.

Toimivallan peruste

Hallintosäntö 41 §, lautakunnan yleiset tehtävät kohta 2
Hallintosäntö 41 §, lautakunnan erityistehtävät kohta 1, 2 ja 4

Liitteet ja oheisaineisto

Esityslistan oheisaineistona:

- Ennakkovaikutusten arviointi
- Siirtoesitys (Power point-esitys)

Valmistelu

Kuopion Vehmersalmen lastenneuvolapalvelujen asiakasmäärä on tällä hetkellä 56 lasta (0–6 vuotiaita) ja lapsia odotetaan syntyväksi 8 vuonna 2026. Neuvolapalvelut on tuotettu siten, että terveydenhoitaja on käynyt 1-2 päivää viikossa Kuopion Vehmersalmen neuvolassa. Vehmersalmen seksuaaliterveysneuvolapalvelut sekä kohdunkaulansyövän seulontanäytteet tuotetaan Kuopion Keskustan neuvolassa.

Kuopion Vehmersalmen neuvolan lähin toinen neuvolan toimipiste on Kuopion Riistaveden neuvola (etäisyys 28 kilometriä) ja lähin Kuopion kaupunkialueen neuvolan toimipiste on Päivärannan neuvola (45 kilometriä).

Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolan lääkäripalvelut on pääosin toteutettu Kuopion kaupunkialueen muissa neuvoloissa.

Yhden työntekijän toimipisteeseen liittyy useita haavoittuvuuksia:

- asiakasturvallisuuteen ja työhyvinvointiin liittyvät riskit,
- palvelun keskeytyminen äkillisten poissaolojen vuoksi ja
- työntekijän kuormittuminen ja kollegiaalisen tuen puute.

Suurempaan toimipisteeseen siirtyminen mahdollistaa asiakasaikojen riittävyyden ja kohdennetun tuen oikea-aikaisuuden myös henkilöstöpoissaolojen aikana.

Toiminnan keskittämisellä saavutetaan kustannussäästöjä erityisesti:

- lääkinnällisten laitteiden hankinnoissa,
- rokotteiden varastoinnissa ja logistiikassa,
- hoitotarviketilausten keskittämisessä ja päällekkäisten toimintojen vähentämisessä ja
- henkilöstön virantoimitusmatkojen ja tilavuokrien vähenemisellä.

Neuvolatoimintaa ohjaava asetus (93/2026) ei määrittele tarkasti neuvolapalveluiden sijaintia kunnassa. Kuopion Vehmersalmen neuvolapalvelujen keskittäminen kaupunkialueen muihin neuvoloihin turvaa palvelut asiakkaille edelleen saman kunnan sisällä toteutuvaksi.

Kuopion Vehmersalmen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen siirtämistä Kuopion kaupunkialueen muihin neuvoloihin esitetään toteutettavaksi 1.8.2026 alkaen. Siirtoesitys pohjautuu perhe- ja vammaispalvelujen R3 uudistuksen toimeenpanosuunnitelmaan ja palveluverkon uudistamiseen.

Tavoitteena on turvata Kuopion Vehmersalmen alueen lasta odottaville ja alle kouluikäisten lasten perheille tasavertaiset, laadukkaat ja jatkuvat äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, vahvistaa henkilöstön työhyvinvointia sekä parantaa asiakas- ja työturvallisuutta.

